

ارتباطات سیاسی، کیفیت حسابرسی، بحران مالی، هزینه‌های نمایندگی

تاریخ دریافت: ۹۷/۲/۳۱

تاریخ پذیرش: ۹۷/۶/۱۷

سید کاظم ابراهیمی^۱علی بهرامی نسب^۲اسحاق کریمی^۳

چکیده:

هدف این پژوهش بررسی اثر ارتباطات سیاسی و کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. ارتباطات سیاسی می‌تواند منجر به هزینه بالای نمایندگی در اقتصادهای نوظهور شوند، که به طور معمول با محیط قانونی ضعیفی همراه شده‌اند. افزایش شدید نا اطمینانی در بازارهای مالی، می‌تواند باعث ورشکستگی یک نهاد مالی یا غیرمالی بزرگ یا رکود اقتصادی شود. این نا اطمینانی می‌تواند مستقیماً ناشی از بی‌اعتمادی به سیاست‌های آتی دولت باشد. حسابرسان می‌توانند بر انتخاب روش‌های حسابداری توسط مدیریت تأثیر بگذارند. از این رو، صورت‌های مالی نهایی را تحت تأثیر قرار داده و سبب افزایش قابلیت اتکای اقلام مندرج در صورت‌های مالی می‌شوند. بنابراین، می‌توان ادعا کرد که کیفیت حسابرسی می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را تحت الشعاع قرار دهد. نتایج پژوهش بر مبنای یک نمونه آماری متشکل از ۱۰۳ شرکت در دوره زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵ و بر اساس مدل رگرسیونی چندگانه نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی اثر مثبت و معناداری بر هزینه‌های نمایندگی و اثر منفی و معناداری با بحران مالی شرکت‌ها دارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی اثر منفی و معناداری با هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی دارد.

واژگان کلیدی: ارتباطات سیاسی، کیفیت حسابرسی، بحران مالی، هزینه‌های نمایندگی

۱. دانشیار گروه حسابداری دانشگاه سمنان، سمنان، ایران، نویسنده مسئول. پست الکترونیک: kebrahimi@semnan.ac.ir

۲. مربی گروه حسابداری دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه سمنان، ایران

۱- مقدمه

هدف اصلی شرکت‌ها افزایش ثروت مالکان و سهامداران آن است. بر اساس نظریه نمایندگی، مدیران (به عنوان نمایندگان مالکان شرکت) در پی افزایش منفعت خویش، منافع صاحبان سرمایه را نادیده می‌گیرند. لذا همواره بین مدیران و صاحبان سرمایه، تضاد منافی وجود دارد که از آن تحت عنوان رابطه نمایندگی یاد می‌شود. بر این اساس، مالکان به منظور کسب اطمینان از این که نمایندگان در راستای منافع ایشان حرکت می‌کنند و یا به منظور هم راستا سازی منافع آن‌ها با منافع خود، هزینه‌هایی را متحمل می‌شوند که به آن هزینه نمایندگی گفته می‌شود. به عبارت دیگر هرچه هزینه‌های نمایندگی در یک شرکت بالاتر باشد، تضاد منافع بین مالکان و نمایندگان آن‌ها بیشتر است (اعظم و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۹). اهمیت این موضوع در این است که، با بزرگ‌تر شدن شرکت‌ها، مالکان اداره شرکت را به مدیران تفویض کرده‌اند. جدایی مالکیت از مدیریت، منجر به مشکلات نمایندگی می‌شود. طبق تئوری نمایندگی، اولین مشکل مربوط به نمایندگی وجود تضاد منافع بین سهامدار و مدیر است (محمد و همکاران، ۱۳۹۶). از آن جایی که امروزه مبنای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان، وجود اطلاعات با کیفیت و شفاف است. بنابراین، شرکت‌ها برای کاهش هزینه‌های نمایندگی و هزینه سرمایه خود و همچنین افزایش ثروت سهامداران و ارزش شرکت، باید میزان عدم اطمینان در سرمایه‌گذاری را کاهش دهند، میزان اطمینان در سرمایه‌گذاری، به ارائه اطلاعات شفاف و با کیفیت بستگی دارد (محمد، ۱۳۸۴: ۱۴۷). طی چهار قرن اخیر، تلاش‌های بسیاری جهت یافتن راه‌حلی مناسب برای همسو کردن منافع و انگیزه‌های مالک و نماینده صورت گرفته است. کانون تلاش‌های انجام شده در این زمینه، حسابرسی است (یحیی و همکاران، ۱۳۸۷: ۶۲). سال‌های اخیر در حالی سپری شد که جهان در عرصه اقتصادی، شاهد ورشکستگی شرکت‌های عظیم نظیر انرون، ورلدکام، گلوبال کرو سینگ، رابرت مکس ول، سویس ایر، فلیپ هولزمن بود. نتایج پژوهش‌ها نشان داد در اواخر عمر این شرکت‌ها و نزدیک به ورشکستگی‌شان، گزارشگری در این شرکت‌ها از کیفیت لازم برخوردار نبوده و این شرکت‌ها در سطح پایینی از کیفیت گزارشگری قرار داشته‌اند (سیدکاظم و همکاران، ۱۳۹۶). ارتباطات سیاسی بر سازمان‌های تجاری اخیراً مورد توجه محققان در کل دنیا قرار گرفته است، مجریان و مدیران دارای ارتباط سیاسی معمولاً قدرتمند در نظر گرفته می‌شوند، چون می‌توانند از یک مجموعه از مزایا بهره ببرند (آریفورخان، ۲۰۱۶). ارتباطات سیاسی می‌تواند منجر به هزینه‌های نمایندگی در اقتصادهای نوظهور شوند که به طور معمول با محیط قانونی ضعیفی همراه شده‌اند. روابط و نفوذ سیاسی نه تنها بر وضعیت مالی بنگاه‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارد، بلکه انگیزه‌های مدیران را نیز در ارتباط با گزارشگری مالی تحت تأثیر قرار می‌دهد. انتظار می‌رود این امر در نهایت باعث ایجاد تفاوت‌های چشمگیر، در کیفیت صورت‌های مالی شرکت‌های دارای روابط سیاسی در مقایسه با شرکت‌های بدون روابط سیاسی گردد (محمد و همکاران، ۱۳۹۶)، یکی از مهمترین تهدیدهای اقتصاد ملی، ورشکستگی شرکت‌هاست. شدت گرفتن رقابت در عرصه تولید و خدمات موجب گردیده است که بسیاری از شرکت‌ها ورشکسته شوند و از گردونه رقابت خارج شوند. این امر موجب نگرانی

صاحبان سرمایه، مدیران، بستانکاران و بطور کلی جامعه شده است. سرمایه‌گذاران همواره می‌خواهند با پیش‌بینی امکان ورشکستگی یک شرکت از زوال سرمایه خود جلوگیری کنند. از این رو آن‌ها در پی روش‌هایی هستند که بتوانند به وسیله آن عوامل مؤثر بر درماندگی مالی شرکت‌ها را بسنجند. مدیریت واحدهای تجاری در صورت اطلاع به موقع از خطر ورشکستگی می‌توانند دست به اقدامات پیشگیرانه بزنند (امیررضا و همکاران، ۱۳۹۵)، و سعی دارند با ایجاد رابطه سیاسی آثار ناشی از بحران مالی را کاهش دهند.

در این پژوهش بر میزان ارتباطات سیاسی شرکت‌ها و کیفیت حسابرسی آن‌ها تمرکز شده است، منظور از ارتباطات سیاسی شرکت، میزان دخالت دولت در اداره امور شرکت است. به بیان دقیق‌تر با توجه به مطالب پیش‌گفته در خصوص اهمیت حسابرسی و ارتباطات سیاسی و همچنین جدایی نقش مالکیت از مدیریت، پژوهش حاضر به بررسی رابطه بین ارتباطات سیاسی و کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها و بحران مالی می‌پردازد و سعی شده است به این موضوع پرداخته شود که آیا ارتباطات سیاسی و کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی اثر دارد؟ همچنین با توجه به بررسی‌های به عمل آمده دریافته‌ایم که پژوهشی یا مقاله‌ای که به طور مستقیم به بررسی ارتباط بین ارتباطات سیاسی و کیفیت حسابرسی بر بحران مالی انجام گردیده باشد، یافت نشده است. بنابراین در ادامه ابتدا مبانی نظری و پیشینه پژوهش ارائه می‌گردد و به دنبال آن چارچوب مفهومی و فرضیه‌های پژوهش، جامعه و نمونه آماری پژوهش و نحوه آزمون فرضیه‌ها و توضیح داده می‌شود و در قسمت پایانی نیز، یافته‌ها و نتایج پژوهش بیان می‌شود.

۲-۱-۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱-۲- ارتباطات سیاسی

نظریه اقتصاد سیاسی، از نیمه دوم قرن بیستم با گسترش و نفوذ مکتب لیبرالیسم، وارد متون اقتصادی جهان شد. براساس این نظریه سیاستمداران و دیوان سالاران، همانند هر فرد دیگری، انگیزه‌هایی برای انتقال ثروت از طریق فرآیند سیاسی دارند. آن‌ها صرفاً کارگزاران بین گروه‌های ذی‌نفع رقیب نیستند، بلکه خود نیز گروه ذی‌نفع هستند، به‌علاوه دسترسی آنها به منابع بیشتر و سهل‌الوصول‌تر، آن‌ها را در موقعیت متمایزی، نسبت به سایر بازیگران در عرصه اقتصادی قرار داده است (محمد رضا و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۹). در شرکت‌های دارای روابط سیاسی دسترسی به منابع سرمایه بستگی زیادی به سود گزارش شده ندارد، زیرا روابط سیاسی منجر به دسترسی آسان به اعتبار و منابع سرمایه از بانک‌های تحت تملک دولت می‌گردد (بوبراکی و همکاران، ۲۰۱۲: ۵۴).

۲-۲- کیفیت حسابرسی

واژه «کیفیت حسابرسی» برای حسابرسان و کاربران صورت‌های مالی معانی متفاوتی دارد. کاربران زمانی حسابرسی را با کیفیت تلقی می‌کنند که در نتیجه آن این اطمینان حاصل شود که صورت‌های مالی فاقد هرگونه اشتباه و تقلب است (اله کرم و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۷). یک تعریف متداول از کیفیت

حسابرسی به وسیله دی‌آنجلو (۱۹۸۱) ارائه شده است، او کیفیت حسابداری را ارزیابی و استنباط بازار از احتمال توانایی حسابرس در کشف تحریف‌های با اهمیت در صورت‌های مالی و یا سیستم حسابداری صاحبکار و گزارش تحریف‌های با اهمیت کشف شده تعریف کرده است. احتمال اینکه حسابرس تحریف‌های با اهمیت را کشف کند، به شایستگی حسابرس و احتمال اینکه حسابرس تحریف‌های با اهمیت کشف شده را گزارش کند، به عنوان استقلال حسابرس تعبیر شده است. (زهره و همکاران، ۱۳۹۵). از سه بعد نظارتی، اطلاعاتی و تضمین‌کنندگی می‌توان به دلایل تقاضای بازار سرمایه برای خدمات حسابرسی با کیفیت بالاتر توجه کرد. در نقش نظارتی، مالکان برای نظارت بر نماینده، جلوگیری از رفتارهای فرصت‌طلبانه، عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش هزینه‌های نمایندگی، به حسابرسی روی می‌آورند. در نقش اطلاعاتی، از نظر سرمایه‌گذاران، حسابرسی نوعی سازوکار در راستای بهبود کیفیت اطلاعات مالی است که فرآیند ارزشمندی تلقی می‌شود. در نقش تضمین‌کنندگی، حسابرسان با ضمانت کردن کیفیت اطلاعات مندرج در صورت مالی، هزینه‌های نشئت گرفته از دعاوی حقوقی را کاهش می‌دهند و مدیران را در مقابل اشخاص ثالث بیمه می‌کنند (مهدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۵۳).

۲-۳- بحران مالی

امروزه با افزایش شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی و ایجاد پیچیدگی در روابط اقتصادی و تجاری، وظایف امور مالی به صورت چشم‌گیری تغییر یافته است. تاکید دولت بر رشد اقتصادی به افزایش گسترش بیش از پیش شرکت‌ها و مؤسسات کمک و این وظایف را پیچیده‌تر نموده است. از سوی دیگر به دلیل رقابت روز افزون مؤسسات، دستیابی به سود محدود شده و میل به ورشکستگی افزایش یافته است. میزان وقوع بحران‌های مالی در جهان در سال‌های اخیر بیش از هر زمان است. در دو دهه اخیر ارقام و اعداد اقتصادی نشان دهنده افزایش بی سابقه میزان ورشکستگی‌ها است. وجود بحران‌های مالی در یک کشور شاخص اقتصادی مهمی است که توجه عموم را به خود جلب می‌کند. هم‌چنین، هزینه‌های اقتصادی ورشکستگی نیز بسیار زیاد است. بنابراین توانایی پیش‌بینی بحران مالی و جلوگیری از وقوع آن از اهمیت اساسی برخوردار است و از تخصیص نامناسب منابع کمیاب اقتصادی جلوگیری می‌کند (رؤیا، ۱۳۹۶). بحران مالی وضعیتی است که شرکت برای کسب منابع مالی کافی جهت ادامه عملیاتش ناتوان است و در انجام امور خود دچار زحمت می‌شوند (مک کی، ۲۰۰۶: ۶۶۷). در این وضعیت شرکت برای مواجه شدن با تعهدات خود در سررسید ناتوان است (بیور، ۱۹۶۶: ۷۱؛ پاستنا و رولاند، ۱۹۸۶: ۲۸۸). در این وضعیت هم‌چنین شرکت در تولید وجه نقد کافی برای رفع نیازهایش همچون پرداخت‌ها به وام‌دهندگان و... توانایی کافی را ندارد (جانتادج، ۲۰۰۶).

۲-۴- هزینه‌های نمایندگی

پس از آغاز انقلاب صنعتی در قرن نوزدهم و با توسعه شرکت‌های سهامی، انبوه سرمایه‌گذارانی

به وجود آمدند، که در اداره واحدهای اقتصادی خود، همت می‌گمارند. حاصل این فرآیند تفکیک مالکیت از مدیریت شرکت‌ها بود. جدایی مالکیت از مدیریت منجر به پیدایش تئوری نمایندگی شد. تئوری مربوط به مواردی است، که یک نفر مسئول تصمیم‌گیری در خصوص توزیع منابع مالی و یا اقتصادی یا انجام خدمتی را، طبق قرارداد مشخصی، به شخص دیگری واگذار نماید (هاشم و همکاران ۱۳۹۰: ۶۱). هزینه‌های نمایندگی اثر معکوسی بر ارزش شرکت دارد، یعنی اگر بازار انتظار وقوع چنین هزینه‌هایی را داشته باشد، ارزش شرکت کاهش خواهد یافت (جنسن و مک لینک، ۱۹۸۶). چنانچه مدیریت برخلاف هدف اصلی شرکت، یعنی حداکثر کردن ثروت سهامداران، تصمیم‌گیری و عمل کند، سهامدار متحمل هزینه‌های نمایندگی خواهند شد (یونس و همکاران، ۱۳۹۴: ۵۱).

۲-۵- تأثیر ارتباطات سیاسی بر هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی

شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی تمایل دارند تا کارآمدی کمتری داشته باشند. قانون در سطح کشوری و محیط‌های مؤسسه‌ای شرکت‌ها، بر هزینه نمایندگی تأثیر دارند. ارتباطات سیاسی می‌تواند منجر به هزینه بالای نمایندگی در اقتصادهای نوظهور شوند که به طور معمول با محیط قانونی ضعیفی همراه شده‌اند (محمد و همکاران، ۱۳۹۶). به طور کلی می‌توان گفت محیط‌های سازمانی و قوانین کشورها که مؤثر بر عملیات شرکت‌ها است می‌تواند بر هزینه‌های نمایندگی تأثیرگذار باشد (بوبراکی و همکاران، ۲۰۱۲: ۵۴۱). افزایش شدید نااطمینانی در بازارهای مالی، می‌تواند باعث ورشکستگی یک نهاد مالی یا غیرمالی بزرگ یا رکود اقتصادی شود. در کشورهای با بازارهای نوظهور این نااطمینانی می‌تواند مستقیماً ناشی از بی‌اعتمادی به سیاست‌های آتی دولت باشد. شرکت‌هایی که از ارتباطات سیاسی بهره می‌برند و از مزایای این ارتباط نهایت استفاده را می‌برند مانند تخفیفات مالیاتی، گرفتن وام‌هایی با بهره پایین و رقابت با رقبا و ... می‌تواند از شرایطی که شرکت را به طرف بحران مالی سوق می‌دهند، تا حدودی جلوگیری کنند.

۲-۶- تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی

بر اساس نظریه نمایندگی، توابع مطلوبیت تولیدکننده اطلاعات (گروه مدیریت) و استفاده‌کنندگان از این اطلاعات متفاوت از یکدیگر است که نتیجه این تفاوت‌ها در قالب هزینه‌های نمایندگی ظاهر می‌شود. مدیر که در کانون این تضاد منافع قرار دارد، با ارائه اطلاعات مالی شرکت تلاش می‌کند هزینه‌های نمایندگی را کاهش دهد، اما به دلیل اختیارات مدیریت، به منظور نظارت بر عملکرد مدیر، نیاز به قضاوت کارشناسانه حسابرس مستقل را مطرح می‌کند (مهدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۵۳). حسابرسان می‌توانند بر انتخاب روش‌های حسابداری توسط مدیریت تأثیر بگذارند. از این رو، صورت‌های مالی نهایی را تحت تأثیر قرار داده و سبب افزایش قابلیت اتکای اقلام مندرج در صورت‌های مالی می‌شوند (غلامرضا و همکاران، ۱۳۸۹: ۷۱). بنابراین می‌توان ادعا کرد که کیفیت حسابرسی می‌تواند هزینه‌های نمایندگی را تحت‌الشعاع قرار دهد.

۲-۷- تأثیر کیفیت حسابرسی بر بحران مالی

امروزه بیش از هر زمان دیگری بازارهای سرمایه گسترش یافته و کسب قدرت اقتصادی ساختار یافته در فراسوی مرزهای جغرافیایی، بازارهای سرمایه را جولانگاه خود قرار داده است. ناگزیر بازار سرمایه بیش از پیش مستعد بروز تبانی، تقلب و فساد است، که متولیان مختلف اقتصادی در این بازار مرتکب می‌شوند. فساد و تقلب به اشکال گوناگون در بازار سرمایه رخ می‌دهد، اما آن چه بیشتر اهمیت دارد و آثار مخرب عینی و ذهنی ماندگاری بر بازار سرمایه در پی خواهد داشت. فساد مرتبط با گزارشگری مالی است. بنابراین وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل اتکا که محصول سیستم گزارشگری جامع و مناسب می‌باشد، از ارکان ارزیابی وضعیت و عملکرد یک شرکت و تصمیم‌گیری در مورد سرمایه‌گذاری در شرکت به حساب می‌آید. در هر رویداد اقتصادی سرمایه‌گذاران برای تصمیم‌گیری نیازمند اطلاعات قابل اتکا هستند. از دیدگاه سرمایه‌گذاران، اطلاعاتی قابل اتکا تلقی می‌شود که یک سازمان مستقل بر فرآیند گزارش‌گری شرکت‌ها و صورت‌های مالی نظارت نماید. نمونه‌ای از این سازمان‌های نظارت‌کننده مؤسسات حسابرسی می‌باشند. حسابرسی، برای صورت‌های مالی گزارش شده ارزش افزوده ایجاد می‌کند، زیرا نتایج بررسی مربوط بودن و قابلیت اتکا محتوای صورت‌های مالی را گزارش می‌دهد. با توجه به جایگاه و نقش مؤسسات حسابرسی در تصمیمات استفاده‌کنندگان، کیفیت حسابرسی به عنوان عامل کلیدی در تهیه گزارشات، مورد توجه استفاده‌کنندگان از جمله مدیران شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرد (پرویزو همکاران، ۱۳۹۵)، و این‌که گزارش حسابرسی، سازمان حسابرسی، در رأس این مؤسسات قرار دارد. از آنجایی که کیفیت بالای حسابرسی نشان‌دهنده کیفیت بالای گزارش‌گری مالی می‌باشد، در صورتی که کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها از کیفیت لازم برخوردار نباشد، سرمایه‌گذاران (اعم از سهامداران و اعتباردهندگان) در پیش‌بینی و برآوردهای جریان نقدی آتی که پایه و اساس ارزیابی سرمایه‌گذاران از اوراق بهادار شرکت و ارائه اعتبار به شرکت تلقی می‌شود، با ابهام مواجه خواهند شد. با افزایش ابهام در مورد آینده، یا به تعبیری دیگر افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در شرکت می‌تواند کاهش یابد. تداوم این امر می‌تواند در بلندمدت موجب ایجاد مشکلات مالی برای شرکت شود و ایجاد مشکلات مالی در هرشرکتی در صورتی که تداوم یابد، می‌تواند برآغاز افزایش مضاعف ریسک شرکت و افزایش مشکلات در تأمین مالی برای باز پرداخت اصل و بهره دیون شرکت شده و شرکت را در مسیر (بحران مالی و در نهایت) ورشکستگی قرار دهد. (سیدکاظم و همکاران، ۱۳۹۶). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که افزایش در کیفیت حسابرسی باعث کاهش بحران مالی شرکت‌ها می‌شود.

۲-۸- پیشینه پژوهش

لاریجانی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی "رابطه بین افشای گزارش کنترل‌های داخلی، هزینه‌های نمایندگی و مدیریت سود" پرداختند. در راستای دستیابی به این هدف، سه فرضیه طراحی و با استفاده از داده‌های نمونه‌ای از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های

۱۳۸۶ تا ۱۳۹۴ آزمون شده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری مدل‌های همبستگی چندگانه بیانگر آن است که بین افشای گزارش کنترل‌های داخلی حاکم بر گزارشگری مالی و مدیریت سود، رابطه منفی و معناداری وجود دارد. لیکن بین افشای گزارش کنترل‌های داخلی و هزینه‌های نمایندگی و نیز بین مدیریت سود و هزینه‌های نمایندگی رابطه معنی داری مشاهده نگردید.

حیدری و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی «تأثیر کیفیت حسابرسی بر هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی: رویکرد الگوسازی معادلات ساختاری» پرداختند. برای دستیابی به اهداف پژوهش، ۹۹ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ برای نمونه آماری انتخاب شدند. نتایج حاکی از آن است که با افزایش کیفیت خدمات حسابرسی، تعارضات ناشئ گرفته از تفکیک مالکیت از مدیریت، شامل هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی کاهش می‌یابد، بر اساس نتیجه دیگر، افزایش هزینه‌های نمایندگی، افزایش سطح عدم تقارن اطلاعاتی را به همراه دارد.

جمالی و کرمی (۱۳۹۵) در تحقیقی به بررسی «تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. داده‌های مورد نیاز از ۸۵ شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری گردیده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که با افزایش تمرکز مالکیت سهامداران، هزینه‌های نمایندگی کاهش یافته و با کاهش هزینه‌های نمایندگی، حق‌الزحمه حسابرس و احتمال انتخاب مؤسسه حسابرسی بزرگ نیز کاهش می‌یابد.

اعتمادی و گورجی (۱۳۹۴) به بررسی «اثر ارتباطات سیاسی بر سرمایه‌گذاری و کاهش محدودیت‌های تامین مالی در بورس اوراق بهادار تهران» پرداختند. تعداد ۱۳۵ شرکت ایرانی (۳۸ شرکت سیاسی و ۹۷ شرکت غیر سیاسی) و مدل رگرسیون پانل برای دوره زمانی ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۲ بررسی نمودند. یافته‌ها حاکی از آن است که ارتباطات سیاسی بر رفتار سرمایه‌گذاری شرکت‌ها مؤثر بوده و سبب کاهش محدودیت جریان تأمین مالی شرکت‌ها گشته است.

خرم و همکاران (۲۰۱۷) به تحقیقی به عنوان «مقاله بررسی کیفیت حسابرسی در طی بحران مالی: از دیدگاه سرمایه‌گذاران» پرداختند. داده‌های مورد نظر بر مبنای نمونه‌ای که از بین شرکت‌های آمریکایی برای بازه زمانی ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۹ انتخاب شده است. نتایج پژوهش ما نشان می‌دهد که افزایش در محتوای اطلاعاتی هیچ ارتباطی با اندازه حسابرسی و استقلال حسابرس ندارد. بررسی بیشتر بیانگر این موضوع است که کاهش در محتوای اطلاعاتی اعلامیه‌های سود توسط کاهش کلی در غنای محتوای اطلاعات در دوران بحران مالی هدایت نمی‌شود و تحت تأثیر آن نیست. به طور کلی، نتایج ما نشان از یک یافته و شواهد قوی از افزایش در کیفیت حسابرسی درک شده در طول بحران مالی جهانی در بین شرکتهای مالی و غیر مالی آمریکایی است.

کیم و ژانگ (۲۰۱۶) به تحقیقی با عنوان «ارتباطات سیاسی و سیاست مالیاتی جسورانه» پرداختند. دوره زمانی تحقیق آن‌ها سال‌های بین ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۹ بود. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که ارتباطات سیاسی اثر معناداری سیاست مالیاتی جسورانه دارد و شرکت‌های با ارتباطات سیاسی بالاتر از

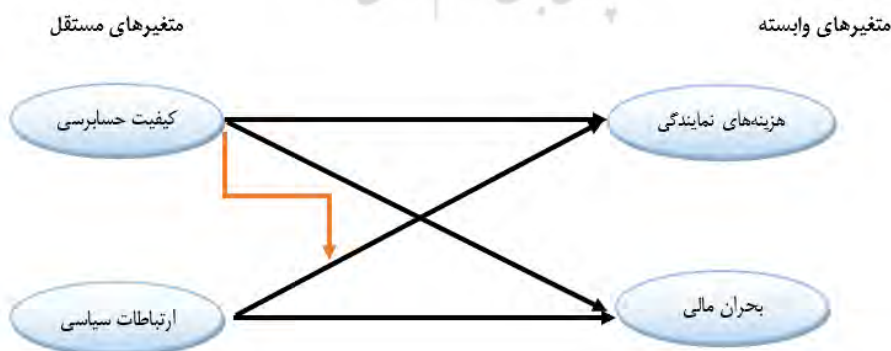
سياست‌های مالیاتی جسورانه‌تری استفاده می‌نمایند و میزان اجتناب مالیاتی بالاتری دارند. پراساکیس و ایاتریدیس (۲۰۱۵) به پژوهشی با عنوان "کیفیت سود تحت بحران مالی" پرداختند. آنها شرکت‌ها را به ۳ دسته تقسیم نمودند: دسته اول، شرکت‌هایی از کشورهای با اقتصاد خارجی قوی و سیستم قوی اجرای قوانین، دسته دوم، شرکت‌هایی از کشورهای متکی به اقتصاد داخلی و سیستم خوب اجرای قوانین، دسته سوم، شرکت‌هایی از کشورهای متکی به اقتصاد داخلی با سیستم ضعیف اجرای قوانین، نتایج نشان داد در طی بحران مالی، ارتباط ارزشی و هموارسازی سود دسته اول نسبت به دسته دوم و سوم بیشتر است، اما میزان محافظه کاری دسته اول نسبت به دسته دوم و سوم کمتر است، ولی به طور کلی در طی بحران مالی هموارسازی سود، ارتباط ارزشی سود و محافظه کاری شرطی کاهش می‌یابد و کیفیت سود نیز به سبب آن کاهش می‌یابد.

ایاتریدیس (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان "کیفیت حسابرسي: شواهدی از محافظه کاری، هزینه‌های نمایندگی و هزینه سرمایه، به بررسی تأثیر کیفیت حسابرسي بر محافظه کاری سود، هزینه‌های نمایندگی و هزینه سرمایه" پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شرکت‌هایی که توسط مؤسسات بزرگ حسابرسي می‌شوند دارای اقلام تعهدی اختیاری پایینی می‌باشند، همچنین این شرکت‌ها دارای هزینه‌های نمایندگی و هزینه سرمایه پایینی می‌باشند.

بویاکری و دیگران (۲۰۱۲) در تحقیقی به بررسی "تأثیر روابط سیاسی بر روی عملکرد شرکت و تصمیمات تأمین مالی" پرداختند. آن‌ها یافتند که شرکت‌ها بعد از برقراری روابط سیاسی عملکرد خود را بهبود بخشیده و بدهی خود را افزایش می‌دهند، روابط سیاسی همبستگی قوی با تغییر در اهرم و عملکرد عملیاتی دارد، همچنین شرکت‌های دارای روابط سیاسی به منابع اعتباری دسترسی آسان‌تری دارند.

۳- چهارچوب مفهومی: نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نمودار شماره ۱- بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته

۴- فرضیه‌ها و مدل پژوهش

با توجه به مبانی نظری پژوهش و پیشینه آن، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر تدوین شده‌اند:
 فرضیه اول: ارتباطات سیاسی اثر معناداری بر هزینه‌های نمایندگی دارد.
 فرضیه دوم: کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر هزینه‌های نمایندگی دارد.
 فرضیه سوم: ارتباطات سیاسی اثر معناداری بر بحران مالی دارد.
 فرضیه چهارم: کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی دارد.

فرضیه پنجم: کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر بحران مالی دارد.
 مدل رگرسیونی فرضیه‌های تحقیق به شرح رابطه‌های ۱ تا ۴ می‌باشد:

رابطه (۱)

$$\text{AgencyCost}_{it} = \alpha + \beta_1 \text{PCON}_{it} + \beta_2 \text{FSIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{GRWTH}_{it} + \beta_5 \text{ROA}_{it} + \beta_6 \text{LEV}_{it} + \beta_7 \text{GRWTHSALE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه (۲)

$$\text{AgencyCost}_{it} = \alpha + \beta_1 \text{AQ}_{it} + \beta_2 \text{FSIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{GRWTH}_{it} + \beta_5 \text{ROA}_{it} + \beta_6 \text{LEV}_{it} + \beta_7 \text{GRWTHSALE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه (۳)

$$\text{CRISIS}_{it} = \alpha + \beta_1 \text{PCON}_{it} + \beta_2 \text{FSIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{GRWTH}_{it} + \beta_5 \text{ROA}_{it} + \beta_6 \text{LEV}_{it} + \beta_7 \text{GRWTHSALE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه (۴)

$$\text{AgencyCost}_{it} = \alpha + \beta_1 \text{PCON}_{it} + \beta_2 \text{AQ}_{it} + \beta_3 \text{PCON}_{it} \times \text{AQ}_{it} + \beta_4 \text{FSIZE}_{it} + \beta_5 \text{CFO}_{it} + \beta_6 \text{GRWTH}_{it} + \beta_7 \text{ROA}_{it} + \beta_8 \text{LEV}_{it} + \beta_9 \text{GRWTHSALE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

رابطه (۵)

$$\text{CRISIS}_{it} = \alpha + \beta_1 \text{AQ}_{it} + \beta_2 \text{FSIZE}_{it} + \beta_3 \text{CFO}_{it} + \beta_4 \text{GRWTH}_{it} + \beta_5 \text{ROA}_{it} + \beta_6 \text{LEV}_{it} + \beta_7 \text{GRWTHSALE}_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در رابطه بالا:

PCON: ارتباطات سیاسی، Agencycost: هزینه‌های نمایندگی، Crisis: بحران مالی،
 AQ: کیفیت حسابرسی، FSIZE: اندازه شرکت، CFO: وجه نقد عملیاتی، LEV: اهرم مالی،
 GRWTH: رشد دارایی‌ها، ROA: بازده دارایی‌ها، GRWTHSALE: رشد فروش.

۵- روش پژوهش و جامعه آماری

این پژوهش از نظر هدف، از دسته کاربردی به شمار می‌رود و از نظر روش، پژوهش توصیفی مبتنی بر تحلیل رگرسیون لاجیت است که در آن، از تحلیل داده‌های ترکیبی و ادغام استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه‌ها، اطلاعات مورد نیاز از طریق صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های مورد رسیدگی برای یک دوره ۸ ساله (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵) جمع آوری شده

است. پس از جمع آوری اطلاعات مورد نیاز شرکت‌های مورد رسیدگی، فرضیه‌های تحقیق با استفاده از تحلیل رگرسیون و روش آماری پانل دیتا، مورد بررسی قرار گرفته و ابتدا محاسبات اولیه در صفحه گسترده اکسل انجام گرفته و داده‌ها برای تجزیه تحلیل آماده خواهند گردید، سپس به منظور انجام تجزیه تحلیل‌های نهایی از نرم افزار Eviews استفاده می‌گردد. در این پژوهش، نمونه‌گیری با استفاده از روش حذفی سیستماتیک انجام شده است. لذا نمونه انتخابی شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده که شرایط زیر را دارا باشند:

- ✓ به جهت همسانی تاریخ گزارشگری، حذف اثرات فصلی و افزایش قابلیت مقایسه اطلاعات، دوره مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشد
- ✓ در طی دوره مورد بررسی (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵) تغییر سال مالی نداشته باشد.
- ✓ اطلاعات مالی آن قابل دسترس باشد.
- ✓ جزء شرکت‌های مالی (مانند بانک‌ها، مؤسسات مالی) و شرکت‌های سرمایه‌گذاری یا شرکت‌های واسطه‌گری مالی نباشد.
- ✓ شرکت دارای وقفه معاملاتی بیش از سه ماه نداشته باشد.
- ✓ پس از اعمال محدودیت‌های فوق، تعداد شرکت‌های انتخابی ۱۰۳ شرکت می‌باشد و در مجموع تعداد ۸۲۴ سال- شرکت مورد بررسی قرار گرفته است.

□ ۶- نحوه اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق:

۱- متغیرهای مستقل تحقیق:

الف- ارتباطات سیاسی (PCON): متغیر مجازی با ارزش صفر و یک می‌باشد، عدد ۱ اگر شرکت دارای ارتباطات سیاسی باشد، در غیر این صورت صفر. در این تحقیق جهت اندازه‌گیری ارتباطات سیاسی از مطالعات انجام شده توسط فان و همکاران (۲۰۰۸)، فان و وانگ (۲۰۰۶) و لین و همکاران (۲۰۱۵) و آریفورخان و همکاران (۲۰۱۶)، پیروی شده است و از یک معیار بدهی بلندمدت به شرح زیر استفاده شده است:

۱. نسبت بدهی‌های بلندمدت به کل بدهی‌ها در هر سال برای هر شرکت محاسبه شده است.
۲. شرکت‌هایی که نسبت بدهی‌های بلندمدت به کل بدهی‌های آن‌ها بیشتر از میانه سایر شرکت‌ها می‌باشد به‌عنوان شرکت‌های دارای روابط سیاسی می‌باشند و به آن‌ها عدد یک اختصاص می‌یابد و مابقی شرکت‌ها عدد صفر اختصاص یافته است.

ب- کیفیت حسابداری (AQ): متغیر مجازی با ارزش صفر و یک می‌باشد، اگر شرکت توسط سازمان حسابداری مورد رسیدگی قرار گرفته باشد عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر قرار می‌گیرد.

۲-۶- متغیرهای وابسته تحقیق:

الف- AGENCYCOST (هزینه‌های نمایندگی): متغیر وابسته در فرضیه‌های اول، دوم و چهارم هزینه‌های نمایندگی می‌باشد، در این تحقیق جهت اندازه‌گیری متغیر هزینه‌های نمایندگی از مطالعات هنری (۲۰۱۰) و آریفورخان (۲۰۱۶)، پیروی شده است همچنین این نسبت برای اولین بار توسط آنگ و همکاران (۲۰۰۰) مورد استفاده قرار گرفت. که براساس تقسیم هزینه‌های عملیاتی به فروش محاسبه می‌گردد.

ب- CRISIS (بحران مالی): متغیر مجازی با ارزش صفر و یک می‌باشد. عدد ۱، اگر شرکت بحران مالی داشته باشد و در غیر این صورت به مابقی شرکت‌ها عدد صفر اختصاص یافته است. در این پژوهش ۳ معیار زیر، نشان دهنده وجود بحران مالی در شرکت است؛ (اعتمادی و عبدلی، ۱۳۹۴: ۱)

۱. زیان مالی در سه سال متوالی (زیان عملیاتی، زیان خالص یا زیان انباشته)؛ (جانناج، ۲۰۰۶).

۲. سود تقسیمی هر سال نسبت به سال قبل بیش از ۴۰ درصد کاهش پیدا کرده باشد؛ (جانناج، ۲۰۰۶)

۳. مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت باشد (بر اثر زیان‌های وارد شده حداقل ۵۰ درصد سرمایه شرکت از بین رفته باشد).

چنانچه شرکتی یکی از این سه شرط بالا را داشته باشد، دارای بحران مالی محسوب می‌شود. به شرکت‌هایی که بحران مالی دارند، مقدار ۱ و در غیر این صورت مقدار صفر داده می‌شود.

۳-۶- متغیرهای کنترلی:

الف- اندازه شرکت (FSIZE): براساس لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌های شرکت محاسبه می‌گردد.

ب- اهرم مالی (LEV): از تقسیم جمع بدهی‌ها به جمع دارایی‌ها محاسبه می‌گردد.

ج- نرخ بازده دارایی‌ها (ROA): از تقسیم سود خالص به جمع دارایی‌ها محاسبه می‌گردد.

د- نسبت وجه نقد عملیاتی (CFO): از تقسیم وجه نقد عملیاتی به جمع دارایی‌ها محاسبه می‌گردد.

ه- رشد فروش (GRWTHSALE): درصد تغییرات فروش سال جاری نسبت به سال قبل.

و- رشد دارایی‌ها (GRWTH): درصد تغییرات دارایی‌های سال جاری نسبت به سال قبل.

۷- یافته‌های پژوهش

۷-۱- آمار توصیفی

به منظور کسب شناخت بیشتر درباره نمونه آماری و متغیرهای مورد مطالعه، خلاصه وضعیت آمار توصیفی متغیرهای تحقیق محاسبه گردیده است.

جدول شماره ۱- آمار توصیفی متغیرها

کشی‌دگی	چولگی	انحراف معیار	بیشینه	کمینه	میانه	میانگین	
۳۵,۱۴۳	۵,۰۰۲	۰,۰۸۴	۰,۷۴۷	۰,۰۱۱	۰,۰۶۵	۰,۰۸۴	هزینه‌های نمایندگی
۱,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۵۰۰	۱,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۴۹۹	ارتباطات سیاسی
۲,۲۶۱	۱,۰۱۲۳	۰,۴۳۶	۱,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۲۵۵	کیفیت حساسی
۱,۷۶۰	۰,۸۷۲	۰,۴۵۹	۱,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۳۰۰	بحران مالی
۳,۳۹۷	۰,۴۷۲	۰,۶۱۲	۸,۲۸۰	۴,۳۸۸	۵,۹۸۹	۶,۰۷۲	اندازه شرکت
۴,۶۵۲	۰,۶۴۰	۰,۱۲۹	۰,۶۸۶	-۰,۳۰۱	۰,۰۹۰	۰,۱۰۶	وجه نقد عملیاتی
۸,۴۰۲	۱,۵۷۱	۰,۲۵۹	۱,۶۵۸	-۰,۸۷۷	۰,۱۱۰	۰,۱۵۷	رشد دارایی‌ها
۶,۵۰۶	۰,۲۰۸	۰,۱۴۰	۰,۶۷۶	-۰,۶۵۱	۰,۱۰۰	۰,۱۱۸	بازده دارایی‌ها
۶,۴۲۰	۱,۰۲۶	۰,۲۳۶	۱,۹۸۲	۰,۱۳۵	۰,۶۷۲	۰,۶۸۶	اهرم مالی
۴,۴۱۳	۰,۴۲۴	۰,۳۲۳	۱,۴۶۰	-۰,۹۳۱	۰,۱۳۳	۰,۱۵۲	رشد فروش

۷-۲- آزمون تعیین نوع داده‌ها:

جدول شماره ۲- نتایج آزمون اف-لیمر و هاسمن

نتایج آزمون هاسمن			نتایج آزمون اف-لیمر			فرضیه‌ها
نتیجه	احتمال	آماره	نتیجه	احتمال	آماره	
ثابت	۰,۰۱۶	۱۷,۲۰۸	تابلویی	۰,۰۰۰	۵,۶۶۳	فرضیه اول
ثابت	۰,۰۴۸	۱۴,۱۵	تابلویی	۰,۰۰۰	۵,۳۷	فرضیه دوم
ثابت	۰,۰۲۲	۱۹,۳۲۷	تابلویی	۰,۰۰۰	۵,۶	فرضیه چهارم

برای آزمون داده‌ها ابتدا باید تابلویی و یا ترکیبی بودن داده‌ها تشخیص دهیم. برای این کار از آزمون اف-لیمر استفاده می‌شود. اگر سطح معناداری آن کمتر از ۰,۰۵ باشد، داده‌ها پنل (تابلویی) هستند و در غیر این صورت پول (ترکیبی) هستند. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌کنید در فرضیه‌های اول، دوم و چهارم سطح معناداری آزمون اف-لیمر کمتر از ۰,۰۵ بوده و در نتیجه داده‌ها از نوع تابلویی می‌باشند، اما فرضیه سوم و پنجم از آن‌جا که متغیر وابسته مجازی می‌باشد از آزمون

اف-لیمر و هاسمن استفاده نمی‌شود. بعد از مشخص شدن نوع داده‌ها باید برای آن دسته از داده‌ها که از نوع تابلویی می‌باشند، اثرات ثابت و تصادفی بودن آن‌ها نیز مشخص گردد. برای این کار از آزمون هاسمن استفاده می‌شود، در این آزمون اگر سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ باشد اثرات ثابت‌اند و در غیر این صورت اثرات تصادفی هستند:

۷-۳- آزمون فرضیه‌های تحقیق

الف- فرضیه اول: ارتباطات سیاسی اثر معناداری بر هزینه‌های نمایندگی دارد.

جدول شماره ۳- نتایج آزمون معناداری مدل رگرسیون فرضیه اول

AgencyCostit = α + β1PCONit + β2FSIZEit + β3CFOit + β4GRWTHit + β5ROAit + β6LEVit + β7GRWTHSALEit + εit					
متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	α	-۰,۰۲۸	۰,۰۸۱	-۰,۳۴۴	۰,۷۳
ارتباطات سیاسی	PCON	۰,۰۲۴	۰,۰۰۸	۳,۰۶۵	۰,۰۰۲
اندازه شرکت	FSIZE	۰,۰۱۹	۰,۰۱۳	۱,۵۰۹	۰,۱۳۲
وجه نقد عملیاتی	CFO	۰,۰۴۸	۰,۰۲۵	۱,۹	۰,۰۵۹
رشد دارایی‌ها	GRWTH	-۰,۰۱۰	۰,۰۱۱	-۰,۹۷۲	۰,۳۳۱
بازده دارایی‌ها	ROA	-۰,۱۶۶	۰,۰۳۲	-۵,۰۹۴	۰,۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۰,۰۰۲	۰,۰۱۹	۰,۱۴۵	۰,۸۸۴
رشد فروش	GRWTHSALE	-۰,۰۳۲	۰,۰۰۸	-۳,۸	۰,۰۰۰
ضریب تعیین		۰,۴۹۴		معنی داری مدل	۰,۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده		۰,۴۱۶		دوربین واتسون	۱,۸
آماره F		۶,۴		تعداد مشاهدات	۸۲۴

باتوجه به این که معناداری مدل محاسبه شده در جدول شماره ۳ کوچک‌تر از ۰,۰۵ شده است (۰,۰۰۰)، مشخص می‌گردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیون مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده برابر ۱,۸ و بین ۱,۵ تا ۲,۵ است، بنابراین این مقدار بیان‌گر این موضوع است که بین باقیمانده‌ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. همچنین باتوجه به اینکه سطح معناداری متغیر مستقل ارتباطات سیاسی کمتر از ۰,۰۵ برابر (۰,۰۰۲) و ضریب آن برابر ۰,۰۲۴ می‌باشد، بنابراین نتایج مدل نشان دهنده آن است که در سطح اطمینان ۹۵٪ ارتباطات سیاسی اثر مثبت و معناداری بر متغیر وابسته هزینه‌های نمایندگی دارد، می‌توان نتیجه گرفت که زمانی که درصد ارتباطات سیاسی در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، هزینه‌های نمایندگی شرکت‌ها نیز

افزایش می‌یابد، لذا فرضیه اول تحقیق تأیید می‌گردد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی این فرضیه برابر با ۰,۴۹۴ می‌باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود ۵۰٪ رفتار متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می‌شود. ب- فرضیه دوم: کیفیت حسابداری اثر معناداری بر هزینه‌های نمایندگی دارد.

جدول شماره ۴- نتایج آزمون معناداری مدل رگرسیون فرضیه دوم

AgencyCostit = $\alpha + \beta_1AQit + \beta_2FSIZEit + \beta_3CFOit + \beta_4GRWTHit + \beta_5ROAit + \beta_6LEVit + \beta_7GRWTHSALEit + \epsilon it$					
متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	α	-۰,۰۴۹	۰,۰۶۱	-۰,۷۹۹	۰,۴۲۴
کیفیت حسابداری	AQ	-۰,۰۱۵	۰,۰۰۷	-۲,۰۸۱	۰,۰۳۷
اندازه شرکت	F SIZE	۰,۰۲۵	۰,۰۰۹	۲,۷۷۵	۰,۰۰۵
وجه نقد عملیاتی	CFO	۰,۰۴۸	۰,۰۲۴	۱,۱	۰,۰۴۶
رشد دارایی‌ها	GRWTH	-۰,۰۰۱	۰,۰۱۵	-۰,۶۸۵	۰,۴۹۳
بازده دارایی‌ها	ROA	-۰,۱۷۱	۰,۰۶۳	-۲,۷۲۳	۰,۰۰۶
اهرم مالی	LEV	۰,۰۰۴	۰,۰۱۷	۰,۲۴	۰,۸۱۱
رشد فروش	GRWTHSALE	-۰,۰۰۳	۰,۰۰۹	-۳,۰۸۶	۰,۰۰۲
ضریب تعیین		۰,۴۹		معنی داری مدل	۰,۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده		۰,۴۱		دوربین واتسون	۱,۸
آماره F		۶,۲۵		تعداد مشاهدات	۸۲۴

با توجه به اینکه معناداری مدل محاسبه شده در جدول شماره ۴ کوچک‌تر از ۰,۰۵ شده است (۰,۰۰۰)، مشخص می‌گردد که مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیون مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده برابر ۱,۸ و بین ۱,۵ تا ۲,۵ است، بنابراین این مقدار بیانگر این موضوع است که بین باقیمانده‌ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. همچنین با توجه به این که سطح معناداری متغیر مستقل کیفیت حسابداری کمتر از ۰,۰۵ و برابر با ۰,۰۳۷ و ضریب آن برابر ۰,۰۱۵- می‌باشد، بنابراین نتایج مدل نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ کیفیت حسابداری اثر منفی و معناداری بر متغیر وابسته هزینه‌های نمایندگی دارد، می‌توان نتیجه گرفت زمانی که کیفیت حسابداری در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، میزان هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌ها کاهش می‌یابد. لذا فرضیه دوم تحقیق تأیید می‌گردد، مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورد شده مدل رگرسیونی این فرضیه برابر ۰,۴۹ می‌باشد، که این مقدار بیانگر این مطلب است که حدود

۵۰٪ رفتار متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می‌شود.

ج- فرضیه سوم: ارتباطات سیاسی اثر معناداری بر بحران مالی دارد.

باتوجه به اینکه متغیر وابسته در مدل فوق یک متغیر مجازی با ارزش صفر و یک می‌باشد، لذا جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق از رگرسیون لاجیت استفاده می‌شود، نتایج آزمون رگرسیون لجستیک باینری (لاجیت) (Binerylogit) به شرح زیر می‌باشد، باتوجه به اینکه سطح معناداری مدل ۰/۰۰۰ می‌باشد و این مقدار کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین در سطح خطای ۰/۰۵ فرضیه H_0 پذیرفته نمی‌شود، یعنی مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است و معنی داری مدل رگرسیون لاجیت را تأیید می‌کند. به عبارت دیگر متغیرهای تبیین شده بر انتخاب حسابرسان متخصص تأثیر معناداری دارند. معیار دیگری که برای ارزیابی مدل رگرسیون لاجیت به کار می‌رود لگاریتم درست نمایی است. مقدار این آماره منفی است، هرچه قدر مطلق این آماره بزرگتر باشد، حاکی از مناسب بودن مدل است. مقدار به دست آمده برای این مدل عدد ۳۶۰،۱۷۶- است و بیشتر از ۵- است، بنابراین، براین اساس نیز مدل معنادار و قابل اعتماد است.

جدول شماره ۵- نتایج آزمون معناداری رگرسیون فرضیه سوم

CRISISit = $\alpha + \beta_1PCONit + \beta_2FSIZEit + \beta_3CFOit + \beta_4GRWTHit + \beta_5ROAit + \beta_6LEVit + \beta_7GRWTHSALEit + \epsilon_{it}$					
متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	α	-۰,۶۸۰	۱,۱۲۵	-۲,۴۹۴	۰,۵۴۵
ارتباطات سیاسی	PCON	-۰,۵۰۶	۰,۲۳۴	-۲,۱۲۰	۰,۰۳۰
اندازه شرکت	SIZE	-۰,۲۴۰	۰,۱۹۲	۰,۴۴۰	۰,۲۱۰
وجه نقد عملیاتی	CFO	-۰,۱۳۱	۰,۹۶۵	-۰,۰۱۱	۰,۳۸۹
رشد دارایی‌ها	GRWTH	۰,۲۰۱	۰,۳۸۱	۰,۲۷۶	۰,۵۹۶
بازده دارایی‌ها	ROA	-۹,۱۳۲	۱,۳۸۲	-۵,۸۶۶	۰,۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۳,۵۵۷	۰,۵۴۶	۶,۴۸۶	۰,۰۰۰
رشد فروش	GRWTHSALE	-۰,۱۱۹	۰,۳۲۰	-۳,۳۸۹	۰,۰۱۰
ضریب تعیین مدل (McFadden R-squared)		۰,۲۸۵		معنی داری مدل	۰,۰۰۰
لگاریتم درست نمایی (Log Likelihood)		-۳۶۰,۱۷۹		نیکویی برازش مدل (آماره LR)	۲۸۷,۶۹۷

باتوجه به این که سطح معناداری متغیر مستقل ارتباطات سیاسی برابر با ۰,۰۳۰ می‌باشد که مقدار آن کمتر از ۰,۰۵ می‌باشد و ضریب آن برابر ۰,۵۰۶- می‌باشد، بنابراین نتایج مدل نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵٪ ارتباطات سیاسی اثر منفی و معناداری بر متغیر وابسته بحران مالی دارد،

می‌توان نتیجه گرفت که زمانی که ارتباطات سیاسی در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، میزان بحران مالی در شرکت‌ها کاهش می‌یابد، لذا فرضیه سوم تحقیق تأیید می‌گردد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورده شده مدل رگرسیونی این فرضیه برابر با ۰,۲۸۵ می‌باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که ۰,۲۸۵٪ رفتار متغیروابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می‌شود. د- فرضیه چهارم: کیفیت حسابرسی اثر معناداری بر رابطه بین ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی دارد.

جدول شماره ۶- نتایج آزمون معناداری مدل رگرسیون فرضیه چهارم

AgencyCost _{it} = α + β1PCON _{it} + β2AQ _{it} + β3PCON _{it} × AQ _{it} + β3FSIZE _{it} + β4CFO _{it} + β5GRWTH _{it} + β6ROA _{it} + β7LEV _{it} + β8GRWTHSALE _{it} + ε _{it}					
متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	α	-۰,۰۲۷	۰,۰۸۱	-۰,۳۴۳	۰,۷۳
ارتباطات سیاسی	PCON	۰,۰۳۳	۰,۰۰۸	۳,۸۶۱	۰,۰۰۰
کیفیت حسابرسی	AQ	۰,۰۱	۰,۰۱۴	۰,۷۵۴	۰,۴۵
کیفیت حسابرسی*ارتباطات سیاسی	PCON* _{AQ}	-۰,۰۴۳	۰,۰۱۵	-۲,۷۵۴	۰,۰۰۶
اندازه شرکت	FSIZE	۰,۰۱۹	۰,۰۱۲	۱,۴۹۸	۰,۱۳۴
وجه نقد عملیاتی	CFO	۰,۰۴۷	۰,۰۲۵	۱,۸۵۸	۰,۰۶۳
رشد دارایی‌ها	GRWTH	-۰,۰۰۹	۰,۰۱۰	-۰,۸۵۲	۰,۳۹۴
بازده دارایی‌ها	ROA	-۰,۱۶۲	۰,۰۳۲	-۴,۹۵۵	۰,۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۰,۰۰۳	۰,۰۱۹	۰,۱۶۵	۰,۸۶۹
رشد فروش	GRWTHSALE	-۰,۰۳۳	۰,۰۰۸	-۳,۹۵۷	۰,۰۰۰
ضریب تعیین		۰,۵۰		معنی داری مدل	۰,۰۰۰
ضریب تعیین تعدیل شده		۰,۴۲		دوربین واتسون	۱,۷۸
آماره F		۶,۴۲		تعداد مشاهدات	۸۲۴

با توجه به اینکه معناداری مدل کمتر از $0,05$ شده است $(0,000)$ ، مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است. مقدار دوربین واتسون برآورد شده برابر با $1,78$ و بین $1,5$ تا $2,5$ است، بنابراین این مقدار بیانگر این موضوع است که بین باقیمانده‌ها خود همبستگی نوع اول وجود ندارد. همچنین با توجه به این که سطح معناداری متغیر مستقل (کیفیت حسابداری) ارتباطات سیاسی) کمتر از $0,05$ و برابر با $0,006$ و ضریب آن منفی و برابر $0,043-$ می‌باشد، بنابراین نتایج مدل نشان دهنده آن است که در سطح اطمینان 95% اثر میانجی‌گری کیفیت حسابداری بر متغیر وابسته هزینه‌های نمایندگی اثر منفی و معناداری است، می‌توان نتیجه گرفت که زمانی که کیفیت حسابداری در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، میزان هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌ها نیز کاهش می‌یابد. لذا فرضیه چهارم تحقیق تأیید می‌گردد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورده شده مدل رگرسیونی این فرضیه برابر با $0,50$ می‌باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که 50% رفتار متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می‌شود.

ه- فرضیه پنجم: کیفیت حسابداری اثر معناداری بر بحران مالی شرکت‌ها دارد.

با توجه به اینکه متغیر وابسته در مدل فوق یک متغیر مجازی با ارزش صفر و یک می‌باشد، لذا جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق از رگرسیون لاجیت استفاده می‌شود، نتایج آزمون رگرسیون لجستیک باینری (لاجیت) (Binerylogit) به شرح زیر می‌باشد، با توجه به اینکه سطح معناداری مدل $0,000$ می‌باشد و این مقدار کمتر از $0,05$ می‌باشد، بنابراین در سطح خطای $0,05$ فرضیه H_0 پذیرفته نمی‌شود، یعنی مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است و معنی داری مدل رگرسیون لاجیت را تأیید می‌کند. به عبارت دیگر متغیرهای تبیین شده بر انتخاب حسابرسان متخصص تأثیر معناداری دارند. معیار دیگری که برای ارزیابی مدل رگرسیون لاجیت به کار می‌رود لگاریتم درست نمایی است. مقدار این آماره منفی است، هرچه قدر مطلق این آماره بزرگتر باشد، حاکی از مناسب بودن مدل است. مقدار به دست آمده برای این مدل عدد $359,6-$ است و بیشتر از $5-$ است، بنابراین، براین اساس نیز مدل معنادار و قابل اعتماد است.

جدول شماره ۷- نتایج آزمون معناداری مدل رگرسیون فرضیه پنجم

$$CRISISit = \alpha + \beta1AQit + \beta2FSIZEit + \beta3CFOit + \beta4GRWTHit + \beta5ROAit + \beta6LEVit + \beta7GRWTHSALEit + \epsilon it$$

متغیرها	نماد متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
مقدار ثابت	α	-۰,۲۴۳	۱,۰۳۲	-۰,۲۳۶	۰,۸۱۳
کیفیت حسابداری	AQ	-۰,۵۴۵	۰,۲۳۸	-۲,۲۸۵	۰,۰۲
اندازه شرکت	FSIZE	-۰,۳۴۲	۰,۱۶۸	-۲,۰۲۸	۰,۰۴۲
وجه نقد عملیاتی	CFO	-۰,۸۷۹	۰,۹۵۸	-۰,۹۱۷	۰,۳۵۹
رشد دارایی‌ها	GRWTH	۰,۲۹۶	۰,۳۸۳	۰,۷۷۴	۰,۴۳۸
بازده دارایی‌ها	ROA	-۹,۱۴۹	۱,۳۴۸	-۶,۷۸۵	۰,۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۳,۵۴۶	۰,۵۴۳	۶,۵۲۲	۰,۰۰۰
رشد فروش	GRWTHSALE	-۰,۸۸۷	۰,۳۱۹	-۲,۷۸۱	۰,۰۰۵
ضریب تعیین مدل (McFadden R-squared)		۰,۲۸۵		معنی داری مدل	۰,۰۰۰
لگاریتم درست نمایی (Log Likelihood)		-۳۵۹,۶		نیکویی برازش مدل (آماره LR)	۲۸۶,۴۵۲

با توجه به اینکه معناداری مدل کمتر از ۰,۰۵ شده است (۰,۰۰۰)، مدل معنادار بوده و حداقل یکی از ضرایب مدل رگرسیونی مخالف صفر است. هم‌چنین با توجه به این که سطح معناداری متغیر مستقل کیفیت حسابداری کمتر از ۰,۰۵ و برابر با ۰,۰۲۲ و ضریب آن منفی و برابر ۰,۵۴۵- می‌باشد، بنابراین نتایج مدل نشان دهنده آن است که در سطح اطمینان ۹۵٪ اثر کیفیت حسابداری بر متغیر وابسته بحران مالی اثر منفی و معناداری است، می‌توان نتیجه گرفت که زمانی که کیفیت حسابداری در شرکت‌ها افزایش می‌یابد، شرکت‌ها کمتر دچار بحران مالی می‌شوند. لذا فرضیه پنجم تحقیق تأیید می‌گردد. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده در نتایج برآورده شده مدل رگرسیونی این فرضیه برابر با ۰,۲۸۵ می‌باشد که این مقدار بیانگر این مطلب است که ۲۸,۵٪ رفتار متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل و کنترلی توضیح داده می‌شود.

۸- نتیجه‌گیری و پیشنهادات تحقیق

در این پژوهش با بررسی اثر کیفیت حسابرسی و ارتباطات سیاسی بر هزینه‌های نمایندگی و بحران مالی سعی شده است گامی نو در تحقیقات مربوط به هزینه‌های نمایندگی، بحران مالی و اقتصاد مبتنی بر روابط سیاسی در ایران ارائه گردد. نتایج تجزیه و تحلیل فرضیه‌های تحقیق در سطح اطمینان ۹۵٪ بیان‌گر این است که فرضیه اول تحقیق تأیید می‌گردد، بنابراین می‌توان گفت که ارتباطات سیاسی اثر مثبت و معناداری بر هزینه‌های نمایندگی دارد، این نتایج تأیید کننده این فرضیه می‌باشند که در شرکت‌های دارای روابط سیاسی گسترده با دولت که ساختار مالکیت متمرکزی دارند، کیفیت اطلاعات پایین است. لذا این موضوع نشان دهنده دخالت دولت در گزارشگری مالی شرکت‌هایی که مالک آن است، می‌باشد. بی‌اعتمادی سهامداران از کیفیت پایین اطلاعات مالی و ارتباط مدیر با مقامات دولتی و تلاش مدیر جهت حداکثر ساختن ثروت خود باعث افزایش هزینه‌های نمایندگی شده است. نتیجه این فرضیه با نتایج پژوهش آریفورخان (۲۰۱۶) و کشتکار و همکاران (۱۳۹۶) مطابقت دارد. نتایج فرضیه دوم تحقیق نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی اثر منفی و معناداری بر هزینه‌های نمایندگی دارد، مطابق با مبانی نظری، چنان‌چه خدمات حسابرسی مستقل با کیفیت بالاتری همراه باشند، حسابرس مستقل به‌عنوان سازوکار نظارتی، انتخاب‌های غیرمعقول مدیریت از میان روش‌های حسابداری را محدود می‌کند، از ارائه نادرست وضعیت مالی شرکت توسط گروه مدیریت ممانعت به‌عمل می‌آورد، ارقام گزارش شده در سطح صورت‌های مالی را اعتبار بیشتری می‌بخشد و از منافع صاحبان منابع در برابر انتقال ثروت آنان به سایر گروه‌های ذی‌نفع محافظت می‌کند، این یافته‌ها با نتایج پژوهش مایانگ ساری (۲۰۰۷) و آریفورخان (۲۰۱۶) و مهدی و همکاران (۳۵۳:۳۹۵) مطابقت دارد اما با نتایج پژوهش بیرامی و رستمی (۴۱:۱۳۹۳) و بهنام کرشاهی (۸۶:۱۳۹۵) مطابقت نداشت.

نتایج فرضیه سوم تحقیق نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی اثر منفی و معناداری بر بحران مالی شرکت‌ها دارد، بحث استقلال منابع نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی به‌عنوان منبع شرکت در نظر گرفته می‌شوند و می‌توانند به شرکت‌ها در مقررات مالیاتی، توانایی ضمانت مشارکتی و بهبود تسهیلات مالی کمک کنند. روابط سیاسی منجر به دسترسی آسان به اعتبار و منابع سرمایه از بانک‌های تحت تملک دولت می‌گردد. در نتیجه شرکت‌هایی که دارای ارتباطات سیاسی هستند کمتر دچار بحران مالی خواهند شد. همچنین نتایج فرضیه چهارم تحقیق نشان داد که اثر میانجی‌گری کیفیت حسابرسی بر رابطه میان ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی، اثر منفی و معناداری دارد و باعث کاهش هزینه‌های نمایندگی می‌شود. با افزایش کیفیت حسابرسی تعارضات نشئت گرفته ناشی از جدایی مالکیت و مدیریت کاهش یافته در نتیجه هزینه‌های نمایندگی کاهش می‌یابد.

و همچنین نتایج فرضیه پنجم تحقیق نشان می‌دهد که کیفیت حسابرسی اثر منفی و معناداری بر بحران مالی شرکت‌ها دارد، با توجه به جایگاه و نقش مؤسسات حسابرسی در تصمیمات استفاده کنندگان، کیفیت حسابرسی به‌عنوان عامل کلیدی در تهیه گزارشات، مورد توجه استفاده کنندگان از جمله مدیران شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرد. از آنجا که نقش حسابرسان در کمک به

سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری آگاهانه و افزایش انسجام بازارهای مالی مهم است، قانون‌گذاران در سراسر جهان همواره تلاش می‌کنند تا کیفیت حسابداری انجام شده توسط حسابرسان را بهبود بخشند. اعتماد سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان به کیفیت حسابداری بستگی دارد، در صورتی که کیفیت حسابداری و گزارشگری مالی شرکت‌ها از کیفیت لازم برخوردار نباشد، سرمایه‌گذاران (اعم از سهامداران و اعتباردهندگان) در پیش‌بینی و برآوردهای جریان نقدی آتی که پایه و اساس ارزیابی سرمایه‌گذاران از اوراق بهادار شرکت و ارائه اعتبار به شرکت تلقی می‌شود، با ابهام مواجه خواهند شد. با افزایش ابهام در مورد آینده، یا به تعبیری دیگر افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در شرکت می‌تواند کاهش یابد. تداوم این امر می‌تواند در بلندمدت موجب ایجاد مشکلات مالی برای شرکت شود و ایجاد مشکلات مالی در هرشرکتی در صورتی که تداوم یابد، می‌تواند بر آغاز افزایش مضاعف ریسک شرکت و افزایش مشکلات در تأمین مالی برای بازپرداخت اصل و بهره دیون شرکت شده و شرکت را در مسیر (بحران مالی و در نهایت) ورشکستگی قرار دهد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که افزایش در کیفیت حسابداری باعث کاهش بحران مالی شرکت‌ها می‌شود. بنابراین از آنجا که واحدهای اقتصادی همواره به منظور افزایش ارزش شرکت و ثروت سهامداران به دنبال کاهش هزینه سرمایه خود هستند، می‌توانند با ارائه صورت‌های مالی که با کیفیت بالاحسابرسی شده‌اند، به اهداف خود دست یابند، چرا که بدون انجام حسابداری یا انجام حسابداری با کیفیت پایین سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان خارج از شرکت نسبت به اطلاعات تهیه شده به وسیله مدیریت تردید خواهند کرد و بنابراین، یا سرمایه‌گذاری نمی‌کنند و یا نرخ بازده بسیار بالایی را به علت پذیرفته ریسک طلب می‌کنند.

بر اساس نتایج پژوهش، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

باتوجه به اینکه نتایج تحقیق نشان داده است که وجود ارتباطات سیاسی موجب افزایش هزینه‌های نمایندگی و تضاد منافع بین مدیران و مالکان می‌گردد و از طرف دیگر کیفیت حسابداری اثر منفی بر هزینه‌های نمایندگی دارد، لذا به مالکان نهادی و عمده شرکت‌ها پیشنهاد می‌گردد که از وجود حسابرسان با کیفیت برای رسیدگی به صورت‌های مالی به خصوص در شرکت‌های با روابط سیاسی بالا استفاده نمایند و همچنین متقاضیان خدمات حسابداری مستقل به معیارهای کیفیت حسابداری در زمان انتخاب حسابرس توجه نمایند و تلاش نمایند با انتخاب حسابرسان با کیفیت، میزان هزینه‌های نمایندگی و اثرات منفی ناشی از ارتباطات سیاسی را کاهش دهند. همچنین باتوجه به اینکه نتایج تحقیق نشان دهنده این است که ارتباطات سیاسی شرکت‌ها و کیفیت حسابداری اثر منفی بر بحران مالی دارد، لذا به سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی پیشنهاد می‌گردد تا در شرایط بحران مالی به سطح ارتباطات سیاسی شرکت‌ها توجه نمایند و در نظر داشته باشند که در شرایط بحران مالی، وجود ارتباطات سیاسی بیشتر و نیز وجود حسابرسان با کیفیت باعث خروج سریع‌تر از بحران مالی می‌شود. علاوه بر این به سازمان بورس و اوراق بهادار تهران نیز پیشنهاد می‌گردد تا شرکت‌های دارای روابط سیاسی بالا و شرکت‌های دارای بحران مالی را ملزم به انتخاب حسابرسان

بزرگ و با کیفیت بالا نماید تا از این طریق موجب کاهش هزینه‌های نمایندگی و کاهش بحران مالی شرکت‌ها گردد.

به منظور انجام تحقیقات آتی نیز پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:
پیشنهاد می‌گردد به بررسی اثر معیارهای کیفیت حسابداری بر روابط سیاسی و هزینه‌های نمایندگی.

پیشنهاد می‌گردد اثر ارتباطات سیاسی و کیفیت حسابداری و بحران مالی را بر معیارهای هزینه‌های نمایندگی شامل نسبت هزینه عملیاتی به فروش، نسبت گردش دارایی‌ها و نسبت کیوتوبین بررسی شود.

□ ۹- منابع

۹-۱- منابع داخلی:

- ۱- آقایی، محمد؛ زارعی، رضا و قصابعلی‌سرانی، رضا (۱۳۹۶)، بررسی تأثیر کیفیت حسابداری بر رابطه بین ارتباطات سیاسی شرکت و هزینه‌های نمایندگی، پایان‌نامه گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی کوشیار
- ۲- ابراهیمی، سیدکاظم؛ بهرامی نسب، علی؛ ممشلی، رضا (۱۳۹۶)، تأثیر بحران مالی بر کیفیت گزارشگری مالی، مجله دانش حسابداری، دوره هشتم، شماره ۳، ص ۱۴۱ تا ۱۶۵
- ۳- البرز، امیررضا؛ ابن علی، سارا (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر ساختار مالکیت و نسبت‌های مالی بر بحران مالی شرکت‌ها، پایان‌نامه مدیریت مالی گرایش مالی، دانشگاه البرز.
- ۴- اعتمادی، حسین؛ عبدلی، لیلا (۱۳۹۴)، هموار سازی سود و عملکرد قیمت سهام در بحران مالی، هموار سازی سود و عملکرد قیمت سهام در بحران مالی، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، سال هفتم، شماره ۲۵، ص ۱ تا ۲۸
- ۵- اعتمادی، حسین؛ احمدی گورجی، جلیل (۱۳۹۴)، بررسی اثر ارتباط سیاسی بر سرمایه‌گذاری و کاهش محدودیت‌های تامین مالی در بورس اوراق بهادار تهران، مجله تحقیقات حسابداری و حسابداری، سال نهم، شماره ۳۴، ص ۴-۲۳
- ۶- بادآور نهنندی، یونس، داداش زاده، قادر (۱۳۹۴)، ارتباط بین هزینه‌های نمایندگی و قیمت‌گذاری نادرست سهام با تأکید بر نقش میانجی پاداش هیأت مدیره، راهبرد مدیریت مالی، سال سوم، زمستان ۹۴، ص ۵۱ تا ۷۱
- ۷- پیری، پرویز؛ چالاک، پری و قوشچی، فرشید (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر کیفیت حسابداری و بحران‌های مالی بر هزینه حقوق صاحبان سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان‌نامه دانشگاه ارومیه، دانشکده اقتصاد و مدیریت
- ۸- جمالی، امیرحسین؛ کرمی، محمود (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه دانش حسابداری، دوره ۱۶، شماره ۶۴، ص ۸۱ تا ۹۸
- ۹- حاجی‌ها، زهره؛ قانع، علی (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر کیفیت حسابداری بر فرصت سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله دانش حسابداری، شماره ۶۳، ص ۱۰۳ تا ۱۲۷
- ۱۰- حیدری، مهدی؛ قادری، بهمن و رسولی، پیمان (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر کیفیت حسابداری بر هزینه‌های

- نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی: رویکرد الگوسازی معاملات ساختاری، بررسی‌های حسابداری و حسابداری، دوره ۲۳، شماره ۳، ص ۳۵۳ تا ۳۷۲
- ۱۱- حساس یگانه، یحیی؛ مرفوع، محمد (۱۳۸۷)، ناکامی ساختارهای حاکمیت شرکتی لزوم تجدیدنظر در ساختار حسابداری و حسابداری، مجله حسابداری، ۲۲ (۱۹۵)، ۶۲ تا ۷۶
- ۱۲- دارابی، رؤیا (۱۳۹۶)، ارتباط بین بحران مالی و ساختار سرمایه، فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی، سال پنجم، شماره ۱۷، ص ۵۱ تا ۷۲
- ۱۳- رستمی، وهاب؛ بیرامی، لاله (۱۳۹۳)، تأثیر کیفیت حسابداری بر هزینه‌های نمایندگی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله اقتصادی شماره‌های ۹ و ۱۰، ص ۴۱ تا ۵۴
- ۱۴- صالحی، اله کرم؛ بزرگمهریان، شاهرخ و امینی، امین (۱۳۹۵)، بررسی تأثیر کیفیت حسابداری بر پایداری سود (مطالعه موردی: شرکت‌های درمانده مالی نسبت به دیگر شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران)، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابداری، سال پنجم، شماره ۲۰، ص ۴۷ تا ۵۹
- ۱۵- کشتکار، رسول، رزمجویی، پوران‌دخت (۱۳۹۶)، بررسی رابطه بین کیفیت حسابداری، ارتباطات سیاسی و هزینه‌های نمایندگی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، پایان نامه کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، دانشکده علوم انسانی.
- ۱۶- کرمشاهی، بهنام (۱۳۹۵)، تأثیر کیفیت حسابداری بر هزینه نمایندگی، مدیریت سود و محافظه کاری در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات حسابداری و حسابداری، سال ششم- شماره ۲۱، ص ۸۶ تا ۱۰۰
- ۱۷- کردستانی، غلامرضا؛ رحیمی، مصطفی (۱۳۸۹)، بررسی رابطه بین کیفیت حسابداری با هزینه سرمایه سهام عادی و مدیریت، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۲۶، ص ۷۱ تا ۹۲
- ۱۸- لاریجانی، اعظم؛ رحمانی، علی و ساده، شقایق (۱۳۹۷)، رابطه بین افشای گزارش کنترل‌های داخلی، هزینه‌های نمایندگی و مدیریت سود، فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابداری، مدیریت، سال هفتم، شماره ۲۵، ص ۲۹ تا ۴۰
- ۱۹- مهدی فرد، محمدرضا؛ رؤیایی، رمضانعلی (۱۳۹۴)، مدیریت سیاسی و قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار، آزمون نظریه اقتصادی سیاسی، فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، سال ۸، شماره ۲۵، ص ۱۹ تا ۲۸
- ۲۰- نمازی، محمد (۱۳۸۴)، بررسی کاربردهای تئوری نمایندگی در حسابداری مدیریت، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره بیست و دوم، شماره ۲، ص ۱۴۷ تا ۱۶۴
- ۲۱- ولی پور، هاشم؛ خرم، علی (۱۳۹۰)، اثربخشی ساز و کارهای نظام راهبردی شرکت به منظور کاهش هزینه‌های نمایندگی، مجله پژوهشی حسابداری مدیریت، سال ۴، شماره ۸، ص ۶۱ تا ۷۵

۹-۲- منابع خارجی:

1. Arifur Khan Dessalegn Getie Mihret Mohammad Badrul Muttakin, (2016), "Corporate political connections, agency costs and audit quality", International Journal of Accounting & Information Management, Vol. 24 Iss 4 pp.
2. Ang, James S., Rebel A. Cole., & James Wuh Lin. (2000). "Agency costs and ownership structure". Journal of finance, 55, 81-106.
3. Beaver, W. H. (1966). "Financial Ratios as Predictors of Failure". Journal of Accounting Research. Vol(4). No(3), pp 71-111.
4. Boubakri, N., Cossert, J.C. and Saffar, W. (2012). Political connections and the cost of equity capital, Journal of Corporate Finance, Vol. 18 No. 3, pp. 541-559.
5. DeAngelo, L (1981) "Auditor size and auditor quality" Journal of Accounting and Economics 3 (3): 183-199.
6. Fan, J. P. H., Rui, O. M. & Zhao, M. (2008). Public governance and corporate finance: Evidence from corruption cases. Journal of Comparative Economics, 36, 343-364.
7. Fan, G. & Wang, X. (2006). Marketization index for China's provinces. China: National Economic Research Institute.
8. Iatridis, G. (2012). "Accounting disclosures, accounting quality and conditional and unconditional conservatism". International Review of Financial Analysis. 20(2) (Apr): 88
9. Jantadej, P. (2006). "Using The Combination of Cash Flow Components to Predict Finance Distress", ph.D. The Graduate College at the University of Nebraska.
10. Jensen, M. C. (1986). Agency cost of free cash flow, corporate finance, and takeovers. Corporate Finance, and Takeovers. American Economic Review, 76(2), pp. 323-9.
11. Henry, Darren. (2010). "Agency costs, ownership structure and corporate governance compliance: A private contracting perspective". Pacific- Basin Finance Journal, 18, 24-46.
12. Khurram Shahzad; Thierry Pouw; Ghulame Rubbaniy and Osama El-Temtamy (2017); Audit Quality During the Global Financial Crisis: The Investors' Perspective; Research in International Business and Finance <http://dx.doi.org/10.1016/j.ribaf.2017.07.137>
13. Kim C & Zhang L, (2016), Corporate Political Connections and Tax

- Aggressiveness, Contemporary Accounting Research, Vol 33 Issue 1, PP 78-114
14. Lin, K. J., Karim, E. K. & Carter, C. (2015). why does China's stock market have highly synchronous stock price movements? An information supply perspective Advances in Accounting, 31(1), 68-791
15. Mayangsari, S. (2007). The auditor tenure and the quality of earnings: Is mandatory auditor rotation useful? Working Paper, Universitas Trisakti.
16. Persakis, A., Iatridis, G.E. (2015). Earnings quality under financial crisis: A global empirical investigation. Journal of Multinational Financial Management, 30(2015), 1-35.
17. McKee, T. M., Eilifsen, A., Lensberg, T. (2006), "Bankruptcy theory development and classification via genetic programming", European Journal of Operational Research, 169, pp 667-697.
18. Pastena, V. and W. Ruland (1986). "The Merger/Bankruptcy Alternative". Journal of Accounting Research, Vol. 61, No(2), pp 288- 301.

